

VIKERKAAR 50

OMA NURK.

Suve matus.

Akna taga sügiskurbus nutab,
Leina laulul möödunud suve matab;
Viimseid närtsind lilli aasalt niidab
Ja neid ohtralt kalmule siis külvab.

Pilvilt pisaraidki langeb alla,
Just kui tahaks kasta kalmul mulda.
Põhjatuul veel viimse palve sõnab. —
Suvi magusasti mullas magab.

Mõne nädala veel loodus leinab:
Halli uduloorisse end matab.
Siis kõik pikkamööda vaikib, suigub;
Saabub tali, väsind loodus uinub.

Emma Nõmm.

Mõtted elust.

Kogunud Tuulispää.

Kes iseennast näeb, sellel on hääd silmad.

*

Kes teab, et tal küllalt on, see on rikas.

*

Kes teab, et ta veel midagi ei tea, see teab tõesti palju.

Tubliks meheks!

Tubliks meheks saada soovin,
kui kord sirgum ma,
sel epärast nüüd ma õpin
suure hoolega.

Tubliks, targaks meheks saada
pole kerge küll,
kuid kui püüan, võin ka jõuda;
jätkuks jõudu mul!

Õnneleid.

Ülesannetele õigete lahenduste saatjate nimestik.

„Vikerkaares“ nr. 43 ilmunud „Mõista'le“.

Di-Da-Do, Kuresaare Luisi, Erny Veermann, Mohikaan Väle-Hirv.

Sada meest võivad 100 hobusega ja ühe vankriga linna sõita. Kui iga 99 hobuse seljas on üks mees ja vankril üks mees.
A. Kivi, Veliselt ja Molohi.

„Vikerkaares“ nr. 44 ilmunud „Zooloogilisele
ülesandele nr. 1“.

Vaarao Rhamses III, Kägu, Riikukukk, Valge Roos, Paul Töldsep, Önneseen, Must Vähk, Rápina-mees, Algaja, Estrangero, Mohikaan Väle-Hirv.

„Vikerkaares“ nr. 44 ilmunud „Paigutus-
ülesandele“.

Kägu, Vaarao Rhamses III, Riikukukk, Valge Roos, Paul Töldsep, Önneseen, Must Vähk, Rápina-mees, Kuresaare Luisi, Algaja, Tabav Nool, Estrangero, Väike Teele, Molohi, Mohikaan Väle-Hirv, A. Kivi.

„Vikerkaares“ nr. 44 ilmunud „Naljaki-
mustele“.

2. Tumm sulane ei vaidle oma pere-
mehele vastu. Molohi.

4) Haigust ei tule maal ette, vaid rahva
hulgas. Estrangero.

Küsimustele 2., 3. ja 5.: Kägu, Vaarao Rhamses III, Riikukukk, Valge Roos, Paul Töldsep, Önneseen, Rápina-mees, Must Vähk.

Küsimusele 3.: Erni Sportlame, Ed. Bruhlin.

Küsimustele 1., 4. ja 5.: Algaja, 5.: Tabav Nool, 1., 5.: Estrangero, 2., 3. ja 5.: Molohi, A. Kivi.

N a l i.

Juku vastus. Kooliõp.: (Aritmeetika tunnis) „Juku, mitu hernerest läheb toopi?“ Juku: (kärmelt) „Ükski hernes ei lähe ise toopi.“
M a g a l h a e s.

VIKERKAAR

Nr. 50.

Vastutav toimetaja: Ernst Raudsepp.

1924.

Tegev toimetaja: J. Neggo-Vössokotsky.

Väljaandja: Tallinna Eesti Kirjastus-Ühisus.

Toimetus ja talitus: Tallinn, Pikk tän. 2 (Päevaleht). Kõnetr. 17-96. Toimetuse kõnetunnid teisipäeviti ja reedeti kella 1—2.

Tellimisi võtavad vastu kõik postkontorid ja „Päevalehe“ tellimiste vastuvõtjad.

Tellimishind: kuus postiga 60 mk., veerandaastas 180 mk., poolaastas 360 mk., aastas 720 mk.

NOORED, OLGE VALVEL!

1. detsembri sündmustel on ka teile midagi öelda. Olge valvel!

Ei ole küllat sellest, et kaitses meie riiki Eesti aus ja kangelasmeelne sõjavägi vahva vägede ülemjuhataja kindral Laidoneriga eesotsas, see veel ei vabasta teid, meie noored, ülesandeist, mis seob igat riigikodanikku ta riigiga: iga kodanik ise, olgu ta noor ehk vana, peab kaitsma oma riigi iseseisvust, kui ta seda iseseisvust väärیدا tahab. Usun, et iga vikerkaarlane seda tuliselt tahab.

Enam kui mõök mehe käes tähendab meelsus mehe pääs. Kurjem kui vaenlane väljast, on vaenlane meis enestes: ükskõiksus, lõtvus, lohakus. Noored, olge valvel! Nõudkem endi kohta kõige valjemat enesedistsipliini, olge oma töös ja kohusetäitmises väärاماتا ustavad, olge oma ilmavaates teadlikud: põlegu isamaa-armastus teie hingese püha kustumata tulena, olge sitked kui teras, julged ja kartmatud kui Eesti vabariigi väärased kodanikud, kelle vanemad on raskest murepiinast tõusnud valgele.

Ärgu keegi öelgu, et meie noored on aatevaesed ja elavad ainult oma isiklikele igapäevastele huvidele. Ei! Loobugem ilmavaatest, nagu oleks endi hää käekäigu eest hoolitsemine, haljale oksale tõusmine elus pääasi. Ei, ja tuhat kord ei. Ei ole tähtis endi hää käekäik, tähtis on üldine hää käekäik ja kord.

Noored vabadust ja iseseisvust peab igapäev uuesti võitma valju enesekasvatusega. Ainult vaimliselt vaba ja iseseisev rahvas väärrib riiklist iseseisvust. Ainult moraalne tugevus kasvatab kangelasi. Põlake kõike, mis on kergatslik ja lõtv. Asuge, vikerkaarlased, kõik ühel meel vaimustuse ja tõsidusega kaudimale ülesandele: kindlustada meie riigi iseseisvust seestpoolt väljastpoolle, alates endast, — luues võitmatuid noorkodanikke Eesti demokraatlikule vabariigile. Ülesanne, mille täitmiseks „Vikerkaar“ omalt poolt noortele jõudu mööda kaasa tahab mõjuda.

Isamaale ustav — elus ja surmas.

METSELANIKUD.

Richard Roht'i jutustus noorsoole.

8

Pärast Reinu sai päevakorra kohta sõna üks jänestest. Kuid ilma et ta päevakorrast kinni oleks pidanud algas ta kohe ägedat kõnet rebaste ja teiste murdjate vastu. Laisarv võttis talt sõna ära, aga siis tõusis jäneste ja teiste taimesööjate keskel kirjeldamata lärm. Nõuti hääletamist, kas jänes edasi võib kõneleda või ei. Laisarv pani küsimuse hääletamisele, lootes, et ta läbi kukub ja sellega kord jälule saab. Kuigi isegi paljud taimesööjad jänesed edasikõnelemise vastu hääletasid, sai ta siiski edasikõnelemiseks enamuse. Ta kõne sisu oli järgmine:

„Kes kutsusid kongressi kokku? Rebase, murdjad? Milleks nad ta kutsusid? Et abinõusid leida uue metsavahti vastu, kes neid hävitab? Imelik! Miks ei kutsu rebased kunagi kongressi ka selleks kokku, et eneste murdmisele ja vägivaldtegevatele piiri panna! Ükski metsavaht ei suuda niipalju kurja teha kui rebased. Nad elavad teistest — jänestest, lindudest, jah, isegi hirvepoegi ei jäta nad rahule! Rebastesarnased on teisedki kiskjad. Nirgid, nügised, tuhkrud. Taimesööjad peaksid protesteerides sellelt koosolekult lahkuma ja erikoosolekule asuma, et murdjate vastu abinõusid leida. Alalised vereimejad! Inimene on inimene, tema vastu ei suuda loom, ta on kõrgem olevus, ta teeb ja tapab, mida ja keda tahab. Inimese pärast võiksid taimesööjad rahulikult elada. Aga murdjad loomad! Need, kes naabrite konte hammaste vahel kannavad, kelle kodudes kindlasti praegugi jänesed ja tedrepraad laual, mis elle püütud loomadest ja lindudest saavutatud; need, kes siit lahkudes järgmise põlve taga meile kallale kargavad igaveses verejäänus, hoolimata säädu- sest, — need murdjad maha! Nende vastu vaja abinõusid! Neile sõda ja kadu!“

Tõusis kirjeldamatu lärm ja segadus. Jänesed, pardid, tedred, haned, osa hirvi ja paljud teised hõiskasid öeldud sõnadele kaasa; rebased, kullid, varesed ja teised kiskjate vihaselt vahele.

Üle kõige kostis korruga Josua Laisarve sügav hääle:

„Palun rahu! Nõuan, et ainult minu korraldusi kuulatakse ja täidetakse. Kui seda ei sünni, loobun koosoleku juhatamisest ja lahkun kongressilt kõigi põtradega. Keegi ei saa enam mingi muu küsimuse üle sõna kui päevakorra kohta — ja see on: läbi-rääkimiseks uue metsavahti ja ta pere kõrvaldamiseks ning karistamiseks ning selleks erikomisjoni valimine. Kui minu nõudmisi ei täideta, lahkun kohe!“

Vana põdra mürisev hääle ja ta ähvardus mõjus. Lärm vaikus, kired jahenesid.

Pöder pidas paar minutit Toomas Tobieni ja Lepo Suurkõrvaga nõu ning avas siis uuesti suu järgmiseks kõneks:

„Väga austatud metselanikud, loomad ja linnud! Ükski loom ei ole õelam ja kavalam kui mõni inimene. Kui loom mur- rab ja tapab, siis ainult looduse sääduse nõudel oma elu hädaliseks ülalpidamiseks. Inimesed tapavad meid aga ka kõiksugus- teks kõrvalisteks otstarveteks, tapavad meid tihti lihtsalt löbu pärast, ajaviiteks, ja, nagu inimesed ise ütlevad, — spordiks. On ka loomade seas kirglikke tapjaid, kes tapavad lihtsalt tapu pärast. Mulle on räägitud sarnaseid lugusid nirkidest, nügistest ja teistest. Kuipalju selles tött, ei tea ma. Aga kuigi see tõsi, siis on nende loomade sugu liig vähene selleks, et tuntavat kahju teha meile, taimesööjatele. Kuid inimene! Uus metsavaht viibib meie ümb- ruskonnas ainult varakevadest saadik ja ta on selle ajaga meid juba niipalju tapnud, et asjatundjad tõeliselt arvudega kindlaks on teinud, et kui see nii edasi kestab, siis meie kõik paari aastaga hävineme. See on kuulmatu ja seda ei või võrrelda millegagi, mis rebased või teised kiskjad teinud. Niikaua, kui meile kõik mäletame, ei suuda rebaste ja teiste murdjate isutäitmine meie sugu hävitada ega vähendada. On kurb, et üks osa loomi peab teisi sööma, aga kui see nii, peab seda kandma kui saatust. See on looja poolt nii säetud ja meie ei jõua seda muuta. Ning see ei hävita meie sugu.

Aga inimene! Et aru saada, kuivõrd kangem ta kõigist rebastest, nirkidest ja kullidest, tuletagem meele, et ta isegi mind on peaaegu tabanud, isegi Toomas Tobieni, isegi Lepo Suurkõrva on ta hiljuti püssist lasknud, kuigi mööda. Nii osav ja kardetav on ta. Ja tema koerad ning poeg... Kõigile teile on teada, mis nad tegid Rein Andresega, Vilgas Kavalpääga ja lugemata teistega. On seda vähe, oo metselanikud? Tahate teie seda rahulikult edasi kanda, kuni lõpuks kõik hävinete? Mina olen juba vana, mul ükskõik kumas surra. Aga teie, meie kõikide järeltuleva soo pärast: ühinegem! Kui see nii peab olema, et lihasööjail ükskord lõpp peab tulema, siis on see teine küsimus. Praegu ei ole aeg seda arutada. Praegu valvab meid ühine vaenlane!"

Vana põdra kõne avaldas suurt mõju. Kõik jäid vaikseks ja kaineks. Algas korralik asjalik koosolek. Kirjeldati metsavahi ja ta pere tegusid kohtadelt, toodi ühe- ja teistsuguseid projekte nende vastu. Lõpuks valis kongress komisjoni, kellele laialised volitused andis tegevuses metsavahi vastu. Komisjon sai ühtlasi loa kogu metsavahipere elu ja surma üle, mida iseäranis rebased nõudsid. Kuid Josua Laisarv muigas omaette metsavahi karistusest rääkides.

„Surmanuhtlust pole kellelegi tarvis,“ ütles ta. „Võite julged olla, et ma vähemalt metsavahile niisuguse õpetuse annan, et ta iial enam jalga metsa ei too. Noh, ja teiste, vähematega, saame ka hakkama.“

Komisjoni esimeheks valitigi Josua Laisarv. Liikmeteks Toomas Tobien, Lepo Suurkõrv, Rein Andres, öökull Uhuu, vares Jankel, Pikknokk ja veel mõned teised loomad ning linnud. Komisjonile jäeti õigus endale abiks kutsuda ja käsutada, keda aga metselanikest vaja. Komisjon hakkas igapäev istanguid pidama, ja ta töötajajärgedest kuuleme kohe.

Kord, kui kass Ants metsa oma harilikule jahikäigule läks, silmas ta põõsastes midagi jänesepojataolist. Ants tegi enda kohe madalaks ja väikeseks, nagu oleks ta mõni hiir või putukas, ja hakkas jänese poole hiilima, ise kogu aeg puutüvede li-

Ants silmas põõsastes jänesepoega.

gidal hoidudes, et iga eksituse korral puu otsa pääseda.

Aga Ants ei eksinud. Ligemale jõudes nägi ta, et varitsetav loom tõesti noor jännes oli. Ants sai julgemaks ja hakkas veel suurema ettevaatusega saagi poole hiilima. Aga jännes kuulis teda siiski õigel ajal. Parajasti, kui Ants hüppele valmistus, hüppas ka jännes üles ja lohistus minema. Nimelt — lohistus, sest see, kuidas ta liikus, ei olnud jooksmine. Suure vaeva ja lõpmata püüetega läks jännesel korda end tiikk maad kassist eemaldada. Siis peatus ta jälle ja piilus kokkunuult kassi poole tagasi. Ta jõud näis otsas olevat.

Ants silmitses lugu imestuse ja ahnusega. Jännes palstis vigane olevat, sääl polnud mingit kahtlust. Vähemalt polnud Antsul mingit põhjust arvamiseks, et lugu nii pole. Uuesti end madalaks ja pisikeseks tehes hakkas Ants jänese poole hiilima, kuid jälle, parajasti kui Ants hüppata tahtis, suutis ka jännes veel oma jõunatukese kokku võtta, et kassi eest end ära vedada. Ants vihastas ja jooksis jänesele tormis pääle. Ta rehkendas, et kui jännes vigane — kaugele ta tühi siis ikka jõosta jõuab. Ja kass ise jookseb ka, kui tarvis, üsna väledasti.

Aga imelik, jännes leidis endas surmahirmuga silski jõudu kassi eest põgeneda.

Küll oli see põgenemine vaevafiline, otse mahalangemisel oli jänes iga minut, kass oli iga silmapilk tast kinni haaramas. Kuid siiski ei saanud Ants veel saaki kätte. Vihaga jäi ta lõõtsutades peatuma. No, oota sa, mõtles ta. Kui sa nii jõuetukene oled, et sabaots mulle iga silmapilk suhu võib sattuda, siis kaugele sa enam ei saa. Puhkan natukene ja siis võtan hoogu. Ning Ants võttis hoogu. Kordus endine lugu. Jänes sibas ees, igal hetkel maha langes, kass kargas taga, kuid kuigi jänese sabaots tal peaeagu suus oli, puudus sellest sabaotsast kinnihaaramiseks ikkagi alati mõni sentimeeter.

Jänes sibas ees, igal hetkel maha langes.

Nii jõuti metsast lagedale nõmmele, kus kasvamas ainult põõsad. Ants lõi kohkuma. Tema juhtmõte oli ju — metsas mitte kunagi puudest kaugele minna. Aga käesolev juhus oli midagi erakordset, ja kass oli sarnases hoos kui lial enne. Päälegi, oh mis ime: vaevast jõudis jänes nõmmele, kui kukkus pikali, jaladki sirutas taevapoole, muudkui torma aga juure ja löö kihvad kõrri!

Sarnasele kiusatusele ei suutnud Ants vastu panna — igal on elus nõrku minud. Täis hõiskavat, jahihooгу tormas Ants saagi kallale. Kuid just Antsu jänese juure jõudes tõusid põõsastest kui hirmutised viis rebast. Valged hambad läikimas, silmad põlemas, ümbritsesid nad Antsu. Kass katsus puie poole tagasi põgeneda, kuid rebased olid väledamad. Üks nelst haaras Antsu turjast kinni ja pani

eneste keskele. Igalt poolt ümbritsesid nüüd Antsu rebaste läikivad hambad ja põlevad silmad, ta oli kui tulises ringis ja turtsus ning kisendas meeleheitlikus vihas. Haige jänes aga lõi rebaste ümber kepsu, istus siis peaeagu Antsu nina alla ja naeris kassile näkku, nii et ta lõhki mekk kõik hambad nähtavale tõi.

Ants teadis, et tal seekord pääsemist ei ole ja valmistas end surma vastu.

Kuid siis avas üks rebastest suu ja kuulutas järgmist:

„Verejännulise metsavahi verejännuline kass Ants! Küllalt oled sa jänesepoegi, oravaid, linde ja linnupesi hävitanud. Sina oled üle astunud säädusest, mis lubab sul küttida ainult hiiri ja rotte. Sa oled mitmesajakordne süüdlane. Metselanikkude kongressi täidesaatev komitee on sinu üle seljaga otsuse teinud ja karistuseks määranud sulle —“

„Surmanuhtluse? —“ kisendas Ants.

„Saba mahavõtmise!“ jätkas rebane rõhuga. „Selle otsuse saadame meie siinsamas kohe täide. Ja kui sa ei lakka oma tegudest, mis sind sarnasele nuhtlusele viinud, siis — hoiatame sind — mõistetakse su surma. Täna meie auväärset komitee presidenti, põtra Josua Laisarve, kes sinu eest seisis, sest tema ei armasta verd. Meie, rebased, nõudsimme sulle surmanuhtlust, ja küll meile juba eraviisil su naha kord kätte saame. Nüüd aga olgu kõrge komitee otsus püha!“

Ants, kes selle kõne ajal veidi julgust oli kogunud, hakkas põlglikult turtsuma:

„Mõrtsukad! Vereimejad! Noh, võtke, sööge mu saba! Aga ärge lootke, et veel kord teie küüntesse puutuksin!“

„Hehehe!“ naersid rebased. „Küll saadame sulle eraviisil kord jälle mõne eba- haavatud jänese, kes su melle kätte juhib. Siis sa juba enam ei pääse.“

„Oodake aga!“ kirjistas Ants. „Nii lolli ma enam ei ole! Aga jahti ma metsas ei jäta.“

„Noh, eks saame näha, kui saba maas!“ ütles rebaste päälk. „Poisid, võtke ta käsile!“

Kass, nähes, et lugu tõsine, pistis hirmsasti kisendama ja sõlmama.

„Rõõvlid! Mõrtsukad! Kanakangela-

sed! Laske mu lahti! Mu saba! Mu au! Mu ilu! Mu uhkus! Mu jahiröömu tüür! Oi mu vaesed vanemad, seda teotust ei elaks teie üle!"

Kuid kolm rebast hoidis kassi kindlasti oma käppade vahel ja neljas hammustas Antsu saba ühe raksuga tagant ära.

Meeletu valukarjatust täitis metsa.

„Komitee otsus on täidetud!“ ütles rebaste päälük pühalikult ja tõstis kassi saba kõrgele üles. „Elagu metsade säädus!“

Siis tegi ta käpaga liigutuse ja rebased laskisid Antsu lahti.

Paari hirmsa hüppega oli Ants puuotsas ja hakkas säält rebastele pähe puistama niisugust valitud sõimu, et iga merimees selle pääle kade oleks võinud olla. Vahete-vahel nuttis ta sekka, kisendas, oigas ja katsus oma sabajuppi.

Alles, kui rebased naerdes ja ähvardades ära läinud, tuli Ants puuotsast maha ja asus koduteele, kuna sabatiivist langesid verepisarad ta jälgedele.

Aga see käik metsa jäi viimaseks Antsu elus. Ilal ei jülenud ta enam metsa jahile minna, ükskõik kus ta elas ja viibis. Ta leppis sellega, milleks ta loodud, — jahiga oma peremehe kodus, kus tal küll ainult hõred ja rotid saagiks, kuid kus kunagi ei kaotata saba, oma au ja uhkust.

Rebastesalgal aga, kes Antsu karistas, oli samal päeval veel teine ülesanne täita.

Kaks metsavahi koera, vändajalaline ja hunditaoline, pidid ka oma karistuse saama. See oli raskem ülesanne. Seda enam, et Josua Laisarv kellelegi surmanuhtlust ei lubanud.

Aga ka koertele olj nende karistus juba ette kindlaks määratud.

Rebastesalg asus koerte otsimisele ja leidis nad peagi metsast hirvejälgedelt. Enne kui koerad jälgitavale hirvele lähedussegi oleksid saanud, leidsid rebased juba hirve üles, kes parajasti kodus omas te keskel rahulikult sõi.

„Meie tuleme metselanikkude kongressil täidesaatva komitee volinikkudena,“ ütles rebaste päälük hirvele.

„Olen valmis teie teenistuseks!“ vastas hirv.

„Teie peate meid aitama,“ jätkas rebane. Ning jutustas siis hirvele oma plaani.

Hirv pidid koertele hästi liginema ja neid kogu aeg värskete jälgede pääl hoides juhtima ühe tühja rebasekoopa juure kesk metsa.

Sellejärele saatis rebastepäälük ühe rebasega sõnumi kommisjoni, paludes abi, vähemalt kümnet, viitteistkümnet rebast.

Kõik juhtis siis nii, et hirve jäljed teatud koopa ees liig segi läksid ja koerad nõutult koopa ümber luusima hakkasid. Korraga tundis aga vända'alaline koer rebase lõhna ja hakkas ägedasti rebast otsima. Rebase jäljed viisid koopa suu juure; sellele liginedes nägi vântjalg veel, kuis ühe rebase saba koopasse lipsas. Kiusatus oli liig suur. Uludes ja haukudes tormas vântjalg rebasele koopasse järele. Hunditaoline, kes küll rebastest suurt ei hoolinud, ei tahtnud seltsimehest maha jääda ja tormas talle järele. Koopas olid aga juba ette käigud hästi avarateks kaevatud, et ka hunditaolisel võimalik sisse tungida oleks.

Kuna koerad sisselipsanud rebast koopakäikudes taga ajasid, jooksis põõsastest ligi paarkümmend rebast välja ja asus kiirele tööle: koopa sissekäigu kinnikaevamisele. See oli nii paljupil rebastel ainult mõne minuti töö — käigu algust niivõrd mullaga täita, et koerad, kes nii osavasti kaevata ei oska, enam välja ei saaks. Rebane, kes koopas oli, vedas koerad hästi keerulistes galeriidesse ja pugus siis teisest veel vabaksjäänud kälgust välja. Seni kui koerad sees jõusid orienteeruda, olj ka teine käik kinni kraabitud. Ainult üks väikene õhuauk oli jäetud ühte kitsasse käiku, kuhu koerad ligi ei pääsenud.

Kui töö põhjalikult tehtud, kogus rebasteparv koopalaale ja ulus võidurõõmsas kättemaksuhoos. Alt koopast hakkas juba kostma koerte hale niutumine ja vingumine, kuna nad aru ei saanud, mis juhtunud, ega enam väljakäiku ei leidnud.

Viimaks tapasid vist koerad tõe. Nad tõstsid meeleheitliku ulungu, kuna nad kartsid, et neid elavalt matta tahetakse.

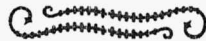
Üks rebastest astus õhuauku juure ja kisendas koopasse:

„See on talle teie mõtteta tapmistest, koerad! Teie peremees sõõdab teid

nii kui nii, kuid teie ei lepi sellega, teie olete maiasmokad, tungite metselanikkude riiki ja tapate toreduseks, kuna teie kõhud täis. Teie olete mõrtsukad kasu ja spordi pärast, nagu teie peremeeski. Niiid kannate oma karistust metselanikkude kongressi otsuse põhjal.“

Alt kostsid uued ulungud ja palved:
„Halastust! Halastust! Ärge matke meid elavalt. Anname sõna — iial enam metsas jahti pidada. Kinkige meile elu!“
Kuid ülevalt ei tulnud mingit vastust.

(Järgneb.)

MIS TEAME INIMESE JA LOOMADE ESIVANEMAIST?

Triias ajastu.

Permi ajastuga lõpeb maakera ajaloos vana aegkond. Triias kuulub juba keskaegkonda.

Väsimatute uurijate töö tulemusi kokku võttes saame pildi, nagu see näha lhk. 1237. Pilt kujutab tolleaegset maastikku Lõuna-Saksamaal. Eesplaanil — sisemeri, tagapool paistavad suured liivaluited. Vasakul kasvab tihe padrik, mille moodustavad osjad, sõnajalad, ning juba ilmunud okaspuu araukaaria ja praeguse palmi taoline pterophyllum. Metsast tuleb röögatu sisalik — zancloдон, kuna kaldal lebavad roomajad. Ka üks kilpkonn ronib parajasti veest välja.

Üldiselt kaovad keskajaks paljud loomad ja taimed, mida oli väga palju vanal ajal. Nii kaovad neljajäsekelised korallid, koorikulised ja hiigla karukollad. Suurel arvul ilmub nüüd roomajaid — sisalikke — ja palmitaolisi ning okaspuid. Ning juba leiduvad jäljed loomadest, kes uuemal ajal saavad suure ülekaalu — imetajad. Vähe on neist jälgi järele jäänud, kuid selgesti on tunda, et nad juba erinevad roomajaist. Kõige suurem sarnadus võis neil olla praegustest loomadest kukkurloomadega. Juba järgnevail ajastuil on neil kindlam ilme.

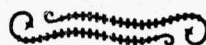
Juura ajastu.

Juuresolev pilt kujutab triiaselle järgneva juura ajastu maastikku. Silmapiirini laiuva mere madalal kasvavad puud, juba triiasest tuntud araukaariad, palmid ja sõnajalad. Ühe puutüve lähedal seisab sabale tugeses väike hüpeldes liikuv sisalik — compsognatus. Natuke edasi soendab end päikese ees krokodill — teleosaurus. Meres paistab veel mitu teleosaurust, kes nähtavasti järgemas esimese eeskujule. Kõrgel mere kohal tiirleb lendav sisalik — ahamphorhynchus, röövloom; archaeopteryx — ürglind — on laskunud puhkama puuksale. Archaeopteryxi näol ilmusid esimesed linnud maakeral; tal olid suled, kui praegusteigi lindudel, kuid ka tiibade küljes olid sõrmed, teravate küüntega varustatud, niisama on tal hambad. Lennuvõime oli tal võrdlemisi nõrk.

Pildil näeme archaeopteryxi lähedal pika kaela ja väikese pääga plesiosaurust, ning veidi eemal sirutab ichthyosaurus pää välja veest. Eesplaanil mäelme meres kalu, koralle ja meriliililaid. Juura ajastu oli pääjalaliste, ammoniitide ja helemniitide õitseage.

Imetajaist leidus juura ajastul juba kukkurelajaid.

(Järgneb.)

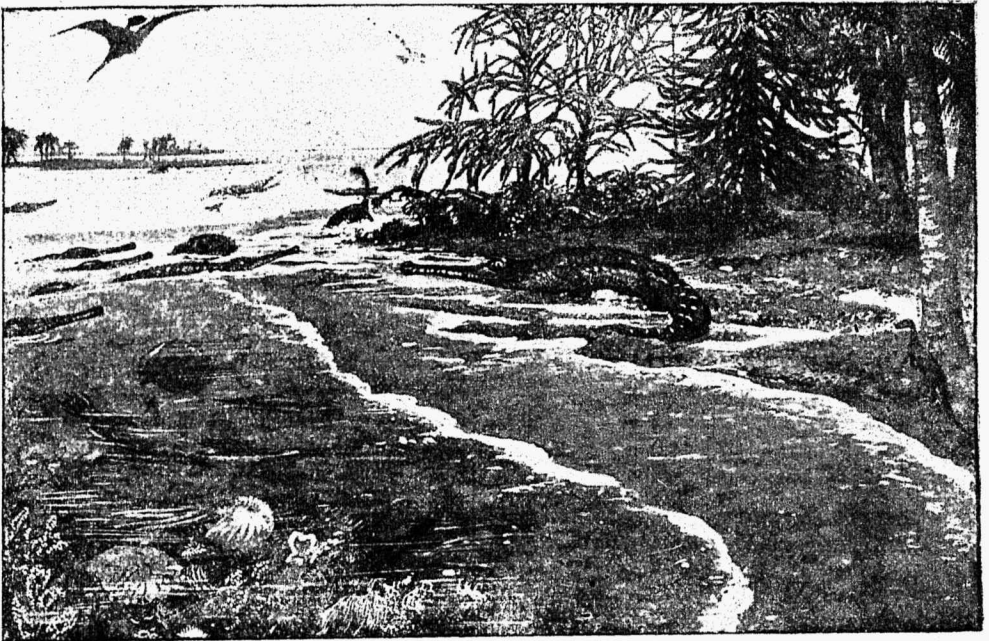

Maastik Lõuna-Saksamaal triiase ajastu lõpupoole.

Loomadest: krokodillide sugulased — roomajad; tsanklodoon (dinosauruste grupp); kilpkonn. Kasvudest: palmid, okaspuud, sõnajalad.

Juura ajastu maastik.

Lendav sisalik; ichthyosaurus; plesiosaurus; teleosaurus (krokodill); kõvasoomustega kalad; korallid, käsnad ja mereliliad.

Franz Treller. Noorsoole toimetanud Jursi Sander.

Järgmisel hommikul ettevõetud katse endale paremaid riideid muretseda jäi tagajärjetuks, sest pueblos polnud neid saada. Kuna Pablo niüid, kus Maria ulualust oli leidnud, oma esimeseks kohuseks pidas don Antoniole Maria vabastamisest ja praegusest asukohast teateid muretseda, ruttas ta Tenangaga Avila haciendasse, et talle oma kavatsusest teatada ja taga jumalaga jätta.

Kui ta üht teenrit palus teda sennor ja sennorale teatada, mõõtis see teda kõrgi pilguga ülalt alla ja ütles: „Indiosid ei teatata, need ootavad köögis ehk patios*.“

Keevalt tõusis Pablo veri südamesse, kui sulane seda nii põlastavalt ütles; ta oleks parima meelega peoni kohe selle eest tegelikult karistanud, kuid ta taltsutas end.

Ta jäi näiliselt rahulikult rõdule ootama kuni õnneks ainult lühikese aja pärast sennora sinna ilmus.

„Noh, mis sind siis siia juhib?“ küsis daam teda nähes.

„Tahan donna Mariaga jumalaga jätta.“

„Ta on haige ja palavikus, saatsin juba arsti järele, küll ma talle teatan, et sa siin käisid.“

Pablo peitis oma meelepaha selle „sina“ üle, mis samuti oli määratud ta ihuvärvile, tagasihoidlikku ja mõõduka viisakuse alla ja vastas: „Kardan, et donna Mariale see valusana tunduks, kui lahkaksin taga jumalaga jätmata.“

„Valusana tunduks?“

* Patio — eeskoda, võõrus, ooteruum.

Häälekõlas, millega donna neid sõnu kordas, kuuldus midagi õige haavavat.

„Jah, oleme taga varajasemast lapsepõlvest saadik mänguseltsilised ja sõbrad. Vahest lubaks sennora donna Marialt järele pärida.“

Sennora saatis iibe teenija tuppa käsuga sennoritalt küsida, kas ta indiaanlast näha soovib ja võib.

Teenija ilmus peagi tagasi ja ütles: „Sennorita rõõmustaks väga don Pablot näha saada.“

Sennora viipel juhtis ta siis Pablo tuppa, kus Maria, sooja vaibaga kaetud, voodis lamas.

„Olen üsna haige, Pablo,“ ütles ta noormehele nõrga naeratusega huulil käsi vastu sirutades.

See surus neid südamlikult ja katsus siis tulksuont. Neiu oli palavik, kuid mitte väga kõrge.

„See on päris arusaadav, kallim; ärritused ja jõupingutused olid sinu jaoks liig suured, sa saad peagi jälle päris terveks.“

„Loodan seda. Sa tahtvat siit lahkuda, armas Pablo?“

„Jah, Mariquita, tahan nii kiiresti kui võimalik don Antonio ja donna Inezile teadustada, et nad oma lapse pärast enam nutta ei tarvitse.“

„Jah, Pablo, tee seda, nad saavad end rõõmustama, ning siis tule jälle tagasi ja vii mind siit ära; siis lähme jälle koos del Rocasse.“

Noormees vastas ainult õrna naeratusega.

„Vii vanematele palju, palju terviseid ja ütle nelle, et sennora Avila väga lahke

minu vastu on. Tervita ka armsat vana-isa; küll sa näed, kui sõbralik vanamees ta on.“

„Aga muiduga.“ Ka nüüd veel ei jule- nud ta ütelda, et auväärt rauk arvatavasti enam elusate hulgas ei viibi.

„Donna Maria ei tohi end üleliia vae- vata,“ ütles vahepääl tuppa ilmunud sen- nora juhtides Pablote pilgu, mis selgelt näis ütlevat: „Kas sa ei peaks juba sünd- saks lahkuda?“

Pablo ulatas Mariale käe: „Olgu õnn sinuga, Mariquita; loodan, et peagi viibid oma vanemate juures.“

„Jumal hoidku sind su teekonnal, Pablo, hoidu kurjade inimeste eest ja tule pea ta- gasi.“

Noormees noogutas talle pääga, kum- mardas mõõduka viisakusega majaprouale ja lahkus toast. Rõdul kohtas ta sennor Avilat, juba vanaldast, kõrgi ilmega isandat.

„Noh, mu tubli pruun noormees, kas jätsid oma käskijannaga jumalaga?“

„Oma sõbrannaga, sennor, seda küll.“

Haciendero vaatas talle võõrastades otsa ja ütles siis istet võttes: „Kas võin sulle veel millegagi abiks olla?“

„Oleksin tänulik, kui saaksin uued riid- ed, minu omad on mägedes ümbereksi- miste tagajärjel õige haletsemisväärt seisu- korda sattunud.“

„Hää küll, tahan majordomole käsu an- da, et ta sulle ühe töölisteülikonna välja annaks.“ Nähes Pablo võõrastavat pilku, jätkas ta haavava naeratusena: „Cabal- leroülikonda pole mul punaste isikute jaoks olemas. Säh, pista omale see pool unzi tasku, noormees,“ ja ta heitis ühe kuld- raha Pablote jalge ette.

Oma kõrgima ilmega ütles Pablo: „Ma ei mõista, millega seda seletada, et sennor Avila endale lubab minuga sarnaselt üm- ber käia. Tol ajal, kui teie esivanemad alles teeröövlid olid ja vaeseid indiosid paljaks varastasid, valitsesid minu omad juba kuningatena sellel maal.“

Ta pööris nagu kivistunud palgal istu- vale hacienderole selja ja läks oma hobuse juure, keda Tenanga läheduses hoidis.

„No oota, sa jõmpsikas!“ hüüdis sennor Avila, talle järele vaadates, „kui poleks

siin seda haiget tütarlast, ma laseksin sul nahka parkida, et sa seda mäletades iga caballero ees põlvili langeksid. Sää- rast häbematus pole ma veel enne näi- nud.“

Mõlgutades mõrudamaid mõtteid ratsu- tas Poble vaikides oma teed. Palju alan- dust oli ta lühikese aja jooksul pidanud välja kannatama.

Ta sules kogu viha oma südamesse: „Tahan Maria ja don Antonio vastu oma kohuse täita,“ mõlgutas ta, „ja siis valgete kõrgist soost eemale hoiduda. Nad käivad meiega ümber nagu loomadega.“

13. Pääkorteris.

Teel valitsusvägede pääkorterisse olid noormehed sunnitud õige ettevaatlikult edasi liikuma, et hoiduda mässuliste lend- salkadega kokku puutumast. See läks neil ka õnnelikult korda. Pääle mitmekordse teelt kõrvalekaldumise ja peiduurgastes viibimise lähenesid nad kolmanda päeva õhtul valitsusvägede eelsalkadele.

Õnneliku juhuse tõttu viibis selle eel- posti juures, kuhu nad välja jõudsid, üks mees, kes oli viibinud don Antonio salgas, kui Pablo nii vahvalt oli võidelnud.

„Aha, või sina see oledki, tubli indio,“ ütles lancero rõõmustades, „kas soovid meie väeossa astuda? Sind võiksimme hästi tarvitada.“

„Otsin don Antoniot, sennor, et talle tähtsaid teateid edasi anda.“

„Sul on paha õnn. Capitano ei viibi laag- ris, ta ratsutas oma sennorale vastu. Aga kui sul tähtsaid teateid edasi on anda, siis saadan sind pääkorterisse; sääl võid sa siis oma uudiseid kas kindral Callego või con- dele endale ette kanda.“

Üllatades küsis Pablo: „Condele? Kas ta siis elab?“

„Jumalale tänu ta on nii kõbus kui ku- nagi varemalt. See võrukael oli teda oma kuuliga ainult riivanud, nagu koju jõudes rõõmuga kuulsime. Kuum lööming tol kor- ral, eks ole?“

„Laske mind kohe conde juure saata, teda ei rõõmusta mu teated mitte vähem kui don Antoniot.“

„Pah!“ pilkas ohvitser, „üks punane hidalgo!“

Pablo ja Tenanga juhtiti läheduses asuva hacienda härrastemaja juure, kus kindral elas.

Igal pool asusid väeosad laagris ning isegi maja patio kubises igat seltsi sõjameestest.

Lancero andis Pablo valvekorril olevale seersandile mõne soovitava sõnaga ta vaprusse kohta üle ja see juhtis ta majja Lorma adjutandi juure.

„Mis uudiseid sa tood, noormees?“ küsis see.

„Erateate exzellenza jaoks.“

„Excellenzaga on praegu võimata kokku saada, kas ei võiks sa oma sõnumit mulle üle anda.“

Pablo, kes väga pahane oli, et ta don Antoniot eest ei leidnud, ja keda haavas ka ükskõikne ja halvaks panev vastuvõtt, mida ta endale don Antonio lancerodele appirutamise tagajärjel küll vähe teistsugusena ette oli kujutanud, otsustas püüda võimalikult kiiresti oma ülesandest vabaneda.

„Toon excellenzale teate, et ta lapselapse, don Antonio d'Irola kasutütre, kurjategijate küüsis, kes teda olid röövinud,

olen vabastanud ja et ta praegu San Urbano pueblo läheduses, Padiado haciendas sennor Avila kaitse all viibib.“

„Oo,“ ütles adjutant, „see rõõmustab excellenzat väga, selle teate viin talle kohe sõjanõukogusse. Oled sa ehk midagi midagi vaenlasest näinud?“

„Ei vähematki, hoidusin ta lentsalkadest eemale.“

„Oota siin, tulen kohe jälle tagasi.“

Adjutant lahkus ja Pablo jäi ohvitseride ja käskjalgade keskele ootama. Üks ohvitser patsutas talle hääsüdamlikult õlale ja küsis: „Kas tahad väkke astuda, noormees?“

„Palun teid mind mitte puutuda, sennor,“ oli Pablo vastus.

„Aa!“ naeris ohvitser. „Üks punane hidalgo*). Palun teie kõrgeausust mind tuhat korda vabandada.“

Ümberringi puheti naerma.

Ainult suure vaevaga läks Pablol korda oma äärmist viha selle mõnitamise üle pelta; ta silmad hõõgusid nagu söed.

Adjutant tuli tagasi.

„Excellenza laseb sind tänada, mu poiss, aga ta oli juba sennor d'Avilalt teate saanud, et ta lapselaps sääl viibib. Excellenza ei saa unustama sulle oma tänu vastaval viisil avaldada. Minu poolt võta esialgul need paar pesot.“

Ta tahtis Pablote poolväglsi mõned kuld-rahad pihku toppida.

„Ma pole mõni peon, sennor,“ ütles Pablo, pääd uhkelt piisti ajades.

„Tohoo,“ vastas vähe kohmetanud ohvitser, „kas oleme na uhked? Soo, soo, kuld arvan siiski, et sinust päris tubli lancero saab.“

„Kas mõni coroneli**) koht on vaba?“ kõlas kõrk, ülalt alla antud vastus.

„No, noh, ikka pikkamisi, mu ninakas poisike, alatakse ikka liht ratsamehena; kohe homme asetame sind ritta.“

„Kas see oleks tänu selle eest, et ma don Antonio d'Irola vaenlaste keskelt välja ralu- sin, et oma elu kaalule pannes conde lapselapse vabastasin?“

*) Hidalgo — Hispaania madalam aadelisugu.

**) Coronel — kolonel, väejuht.

„Ah soo, või sina oled siis see pruun poiss, kes senor d'Irola juures midagi isikliku teenri taolist esitas, mis?“

„Olen don Antonio tänulik kasupoeg, senor, ning muu hulgas ka haciendero Pablo Reynador ja suguvõsast, mis on vanem kõigi Hispaania hidalgode omast.“

„Jah, see on üks kakaovärvi caballero, don José,“ ütles ohvitser, kes varem Pablo õlale oli patsutanud, „sellega peab hästi kassinasti ümber käima,“ ning ümberringi kõlas jällegi naerulagin. „Peame sellega juba harjuma, ka punanahksetele caballerodele tarvilikku aukartust üles näidata.“

Sünge näoilmeaga küsis Pablo: „Kas võin nüüd lahkuda, senor?“

„Sa jääd siia excellenza korraldusse,“ ütles adjutant toorelt, „kuni ta sinu edaspidise saatuse üle otsustab; oota väljas, kuni sind kutsutakse.“

Pablo astus õue.

Oleks ta sel hetkel kõiki valgeid korruga saanud hävitada, ta oleks seda meeleldi teinud, nii suur oli ta viha.

Ta hakkas Tenangat otsima ja leidis ta pimeduse tõttu alles mõne aja pärast.

„Peame siit kohe lahkuma, Tenanga; kas mõistad mind laagrist välja juhtida?“

„Seda on raske täita, igalpool on vahipostid üles säetud.“

„Las põmmutavad meid; parem surra, kui neid lollpäid end mõnitada lasta.“

Nad ratsutasid aeglasel sammul minema ja keegi ei takistanud neid.

Tähelepanematult lähenesid nad laagri piirile. Nii Pablo kui ka Tenanga olid tulles märganud, et laagrit õige hoolsalt valvatakse, mispärast kaunis raske näis takistamatult laagri piirkonnast lahkuda.

Kuid Pablo soov laagrist lahkuda oli sedavõrd vägev, et ta ühtki ohtu ei pehjanud. Ka kartis ta, et teda tõepoolest lihtsõdurina mingisse väeossa pista võldaks.

Nõnda olid nad, aegamööda edasi ratsutades, juba vahipostide välise keti piirkonda jõudnud.

Tenanga tegi Pablole ettepaneku väikese metsatuka taha peitu asuda ja sääl vahipostidest möödapääsemise võimalust valvata.

Peatades siin luurates ja kuulatades, kuulsid nad äkki vahiposti hiiüet, mis aga nähtavasti mitte neisse ei puutunud.

„Kes on?“

„Sõber.“

„Kuhu?“

„Laagrist välja; ratsutan ülesandel,“

„Andke märgusõna.“

„Campeador,“ kuulis Pablo selgesti, kuigi sõna anti poolsosinal.

„Võite minna!“

Peatatu ratsutas edasi.

„Tule, Tenanga, nüüd lahkume laagrist samal kohal, kust sisse tulime, nüüd tean ma märgusõna.“

Tenanga, kes asjakäiku märgusõnaga polnud mõistnud; juhtis Pablo eksimatult samale kohale, kust nad laagri olid ratsutanud.

„Kes on?“ kõlas neile vastu.

„Sõbrad.“

„Lubage end silmitseda.“

Nende juure ratsutas lancero ja vaatles neid lähemalt.

„Ahaa, teie olete need indid, kes hiljuti laagri ilmusid?“

„Jah, senor.“

„Kuhu soovite minna?“

„Soovime capitano d'Irolale vastu ratsutada.“

„Aga teie peate mulle märgusõna ütleva.“

Pablo sosistas talle: „Campeador.“

„Kõik korras; tee on vaba!“

Nad polnud veel kaugele jõudnud, kui nad enda läheduses kuulsid kapjade plaginat, vahipostide eredaid hiiüde, püssipauke, ja viirastuslikelt nägid nad üht end tagumisele jalgadele piisti ajavat hobust, kelle seljast ratsanik maha langes.

Nad peatusid.

Langenu pidi neid näinud olema.

„Aldake mind!“ oigas ta.

Pablo ratsutas ta juure ja vaatas end kummardades Mendezi viltukistud näkku.

„Soo, või teie olete see,“ ütles ta küllma rahuga, „on teid õigus omelt kord tabanud!“

Nad ratsutasid edasi, kuna vahisalk langenule lähenes.

Nad kuulsid ainult veel, kuidas keegi ütles: „See on valmis.“

Siis andsid nad hobustele kannuseid tunda ja ratsutasid õõpimedusse, et kaugel laagrist endale ulualust otsida.

Samal ajal, kui Pablo ja Tenanga laagrist lahkusid, valitses pääkorteris suur ärevus. Rasket kaaluv õnnetusesõnum oli päralt jõudnud. Kazike Chamulpo oli Sarmientoga kokku leppinud ja ühes kolmetuhande mehega sellega ühinenud. See oli raske löök valitsusele.

Härrastemaja salas*) istus conde oma staabiülema ja kõrgemate ohvitseridega ja pidas nõu selle üle, mis muutunud asjaoludel vaja oleks ette võtta.

„Seda oli juba ette näha,“ ütles Lerma, „et see mees talle soodsal momendil motinerode poole kaldub. Ta teab, et meie jõud on kaunis nõrk ja Sarmientol on võidu saavutamise juhtumisel talle palju rohkem võimalik pakkuda kui meil; meie maa-alade konfiskeerimine annab ohtralt tasumisevõimalust ja minu istandus Jacinto ääres saab isand Chamulpole kaunis mokka mööda olema. Aga, mis nüüd pääle hakata? Päälitsemise pääle ei maksa ju nüüd enam mõeldagi.“

„Liitumine Chamulpoga,“ tähendas Callego, „annab mässulistele sarnase arvulise ülekaalu, et ainult kaitsesõda pidada võime. Andsin juba käsu, et meie vasak tiib tagasi tõmbuks. Sarmiento on Chamulpo ta rõõvliitega oma paremale tiivale asetanud. Arvatavasti tungitakse juba homme meile kallale.“

„Saatus käib karmilt selle maaga ümber,“ ütles Lerma. „Kulgi meie arv ja seisukoht on küllaldane seleks, et päälitsemise tagasi tõrjuda, on siiski soovitatav taganeda, sest muidu jõuab vaenlane meist mööda ja asub meie selja taha.“

Kogenenud, tõsiste nägudega väejuhid olid sunnitud mõlema kindrali arvamisega ühinema.

Küirelt astus adjutant tuppa.

„Mis uudist?“

„Käskjalg põhjast.“

„Põhjust? Kas ka sääli liikuma hakatakse? Käskjalg astugu sisse.“

Tolmuga kaetud vaquero astus salasse. See oli mees keskmistes eluaastates, tuulest ja ilmast pruuniks küpsetatud näoga.

„Mis uudist sa tood?“

„Siin, excellenza, üks kiri sennor Romeroilt.“

Ta ulatas kindralile kirja.

„Kes sa oled?“

„José Manor, don Romero vaquero,“ vastas käskjalg.

„Tunnen sind, José Manor,“ ütles Lerma.

Rõõmustades vastas karjane: „Jah, teenisin excellenza all sõjaväes.“

Lerma avas kirja ja luges: „Ruttan Teie excellenzale teatama, et põhjapoolsed mayad hulgalisel arvul ja suure kiirusega lõunasse tungivad. Niipalju kui teada sain, on neid kaheksa- kuni kümnetuhat meest kindral Arana ülemjuhatusel all. Seda esialgult. Niipea kui saan lähemaid teateid, teadustan neist viibimata.“

Ohvitserid istusid tõsiste nägudega vaikides paigal.

„Kiri on kolm päeva vana,“ ütles kindral kareda häälega käskjalale.

„Ratsutasin äärmise kiirusega, excellenza, pidin aga suure ringi mässuliste väesalkade ümber tegema ning oleksin siiski peaaegu nende kätte sattunud. Kazike Chamulpo on Sarmientoga ühinenud ja on oma väeosad üle kogu maa laiali paigutanud.“

„Arana läheneb kaheksatuhande mehega?“

„Ja peab nüüd juba õige lähedal asuma. Sama Arana, kes seni Chamulpo poolt üleskihitatud mayasid rahul hoida suutis.“

„Mis tead sa temast?“

„Mayad tungisid kolmes väeosas üle sierra de los Minase, seda kuulsin parajasti enne teeleminekut.“

„Siis lähenevad nad meile üle Tecpami külje poolt.“

Kindralile teatati teise käskjala saabumisest.

See tõi ühelt teiselt valitsusele ustavalt hacienderoilt kirja, milles leidis teade, et kindral Arana vägeva väeosaga Tecpami olla jõudnud ja kiirmarssides lõunasse edalitungimist jätkata.

„See on meie isamaa hukkumine, sennorid,“ lausus conde tõsise leinaga hääles. „Kuna me nende põhjapoolsete suguharude üle ainult nimepidi valitsesime ning õleti kunagi nende rippumatust pole puudutanud, võis neilt vähemalt erapoolest lootuda, kui nad just valitsust ei soovivad toetada. Nii

*) Sala — saal, suur tuba.

on siis sel Chamulpol ometigi korda läinud neid liikuma panna.“

Kõik teadsid, et sellele vaenulisele väele võimata oli vastu seista; mägede mayasid peeti üldiselt suurepäraseks ja hästi korraldatud sõduriteks.

„Kas tohiks sin sõna võtta, excellenza?“ küüsis alandlikult teine käskjalg.

„Kõnele.“

„Mayad pidada üttelema, et sa nende noore kuninga olla vangistanud, ning nad tulevad teda vabastama või ta eest kätte maksma.“

„Mis see peaks tähendama!“ kärkis de Lerma. „Kus on see noormees, capitano?“ pööris ta järsku adjutandi poole, „kes mu lapselapse nurjatute röövlite kiiisist vabastas ja kelle eest sind hoolitseda käskisin?“

„Vaatan kohe järele, excellenza.“ Ohvitser lahkus toast.

„See mayade kuningas viibib ju praegu siin, sennorid,“ ütles conde rõõmsas ärevuses, „see on üks pruun noormees, keda Antonio d'Irola ühes minu lapselapsega üles on kasvatanud. Jumalale olgu tänu! On see poiss lõepooltest see, mis temast kõneldakse, siis võime sellele uuele hädale vahest veel vastu astuda ja teda kõrvaldada. Ta pidada tark ja vahva poiss olema. Mina teda vangistanud? Ahaa, seesugune arvamine võib ainult sel põhjal tekkinud olla, et teda minu

pääle laskmise kahtlustusel arreteeriti. Ma palun, sennorid,“ ütles ta tõsiselt ohvitseridele, „olgem tema vastu äärmiselt viisakad.“ Ta teadis, mil kombel need vanade Hispaania suguvõsade järeltulijad pärismaalastega ümber käisid. „Meie isamaa saatus peitub sel hetkel selle noormehe peos. Põhjapoolsed mayad ripuvad vankumata truudusega oma kuningate võsu küljes.“

Adjutant ilmus väga kohmetanud näoga tuppa tagasi. „Seda noormeest, excellenza, pole kusagil leida,“ ütles ta, „ja arvatavasti on ta hoopis laagrist lahkunud.“

„Kas te talle ei öelnud, et pääle sõjanõukogu koosoleku lõpetamist talle isiklikult soovisin oma tänu avaldada minu lapselapse kangelasliku vabastamise eest?“

„Aga muidugi, excellenza.“

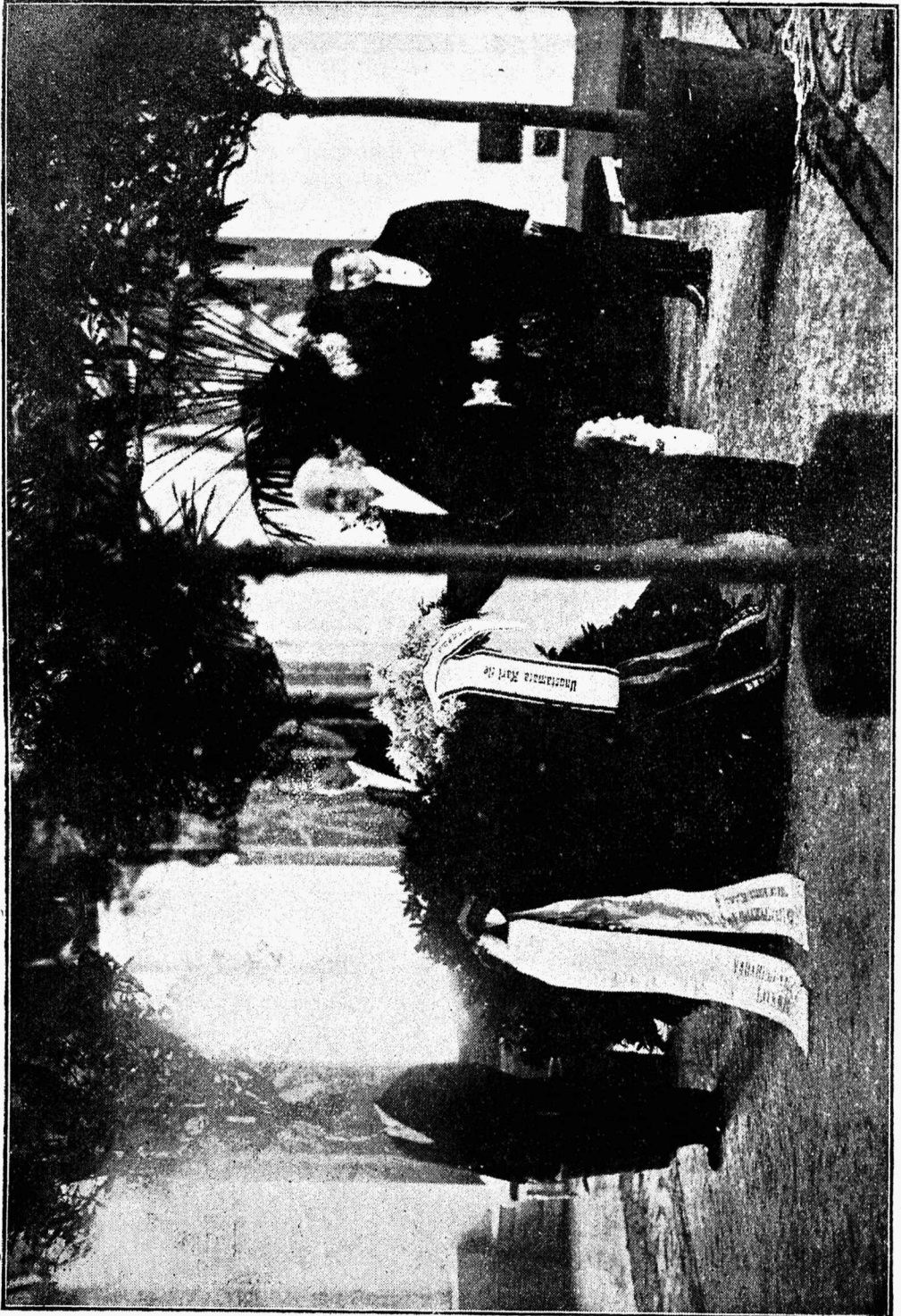
„Ning siiski —? Ma ei taha loota, et minu ohvitseride haavav üleemeelikus noormehe eemale on peletanud?“ ütles Lerma väga tõsiselt, „see võiks Guatemala tulevikule saatuslikuks muutuda.“

Adjutant näis end väga tabatuna tundvat ja vaikis kohmetanud näoga.

Tähendades, et vaja on lähemaid teated koguda mayade seisukoha üle, enne kui võimalik oleks otsusele jõuda lähemate sammude suhtes, lõpetas Lerma sõjanõukogu koosoleku.

(Järgneb.)

Teedeministri **Karl Kark'i** põrm Toompää lossi Valges saalis. Anvahtidena „Põhjala“ korporatsiooni liikmed. Foto Vannas.

ONU KULLIPULLI IMELIKUD JUTUD.

Bruno H. Bürgeli ainetel J. S.

Veetilgake.

2

„Vaadake, lapsed,“ ütles vana Kullipulli, „nii see on siin maailmas! Kui keegi tööd peab tegema, siis ei möödu see sekelduste ja vaevata ja nii mõnigi asi sunnib õige siidamast vihastama, aga kui kõik juba möödas on, siis näeme siiski, et on saavutatud midagi kasulikku, ning see on ka midagi väärt, ja tööriides mees on alati rohkem väärt kui laiskleja, olgu ta kuub nii uhke ja peenike kui tahes.

Vaevalt võiks uskuda, mis ometi kõik üle elatakse, mõtles tilgake. Kas oleksin ma seda kunagi võinud arvata, kui ma päikesepaistel hõljusin väikese tiitarlapse põsel, et kord aitama peaksin aurikut Neapellis toimetada?! Küll on see maailma elu aga kummaline.

Nõnda ujus siis tilgake ühes laine-tega edasi ja toibus aegamööda hirmsaist sündmusist. Talle pakkus suurt lõbu uadata mööda lõunamaa päikesepaistelisti kaldaid, millel haljendasid apelsini- ja oliivipuestikud, ja kuulutada itaallaste ja hispaanlaste rahvalaule. Keskpäeva ajal kuumutas aga päike sarnase jõuga veepinda, et palju vett auruks muutus ja peene sinaka loorina laisalt hõljus üle mere ja ranna. Põldudel ja aedades töötavad inimesed pühkisid vahetpidamata higi otsaesiselt ning lausuisid ühtelugu: „Oeh, küll on lämmatav kuumus!“

Ka meie jõmpsikas hõljus keset sooja auru. Tal oli kaunis igavavõitu, sest ka tuul oli täiesti suikunud, ning nii jäi kogu seltskond ikka samale kohale üksluises muutmatuses peatuma. Alles õhtuks tõusis tuuleõhuke ja ajas aegamööda oma ees veeauru merelt Aafrika rannale. Siin oli valge liiv põlevate päikesekiirte läbi kuumaks kõetud nagu ahjures, ja kuumus sundis sinist auru tõusma nagu õhupalli, kuni ta viimaks hõljus kõrgel taevast. Slin aga valitses jälne külm ja muutis veosakesed tillukes-teks teravateks jäänõelakesteks, kuni viimaks moodustus terve jäänõeltepilv. See sündis suures kõrguses, umbes kümme-tuhat meetrit üle maapinna, kõrgus, milleni tõusevad ainult kõrgemad pilved, ning kuhu

pole veel sattunud ükski lind ega lennuk. Inimesed maapinnal vaatlesid neid pilvi ja ütlesid üksteisele: „Vaadake ometi, millised kummalised pilvesulekesed sääli taevast liuglevad. Näib, kui oleks vana Peetrus tuulutanud oma voodivaipa!“

Kõle tuul ajas jäänõeltepilve põhjapoole, kuni ta jõudis kõrgete, lumega kaetud mägede kohale. See oli Alpi mägestik. Sügaval all haljendasid imeilusad rohelised aasad, millel mägede onnide ümbruskonnas karjati veiseid, ning veel sügavamal allpool paistsid meeldivad külakesed. Ülal aga särasid jää ja lumega kaetud mägede harjad, ja sääli oli kõik nii vaikne ja maha-jaetud.

Pilv vajus iseenda raskuse tagajärjel ikka rohkem allapoole, ja tillukesed jäänõelad tihenesid ja muutusid imeilusateks tähekesteks, nii ilusateks, et parim kunstnik poleks suutnud neid peenemalt valmistada, ning siis langesid nad pikkamisi, üsna pikkamisi alla maapinnale: **s a d a s l u n d !**

Nõnda oli meie veetilgake muutunud imekenaks kunstiteoseks, **l u m e t ä h e k e s e k s**, ning seda oli saavutanud kunstnik külm täiesti ilma tööriistata, ja oli neid valmistanud mitmeid miljonit ühesainsas minutis! Täheke tiirles allapoole, teel lähenesid talle teised, asusid ta kõrvale, ta pääle ja ta alla, ning nõnda kujunes **l u m e h e l v e k e**, ning selle keskaigas asus meie väike jõmpsikas.

See lumehelvede langes maha kõrgel mägedes, ja sääli ta lamas nüüd ühes miljardite teistega, ning miljardid uued langesid neile järele ja katsid esimesi. Sääli lamas siis nüüd kogu see niiske seltskond, ja see oli iseendast õige igav lugu, sest sääli ülal oli kõik tühi ja külm, ja meie jõmpsikas oli vangistatud. Ta ohkas sügavalt ning mõtles selle pääle, kuis oli olnud ilus sääli ülal taevast ringi purjetada, kui soojalt oli paistnud päike sääli Vahemere kallastel, kus kirjult riietatud rõõmsad inimesed olid laulnud lõbusaid viise, ning kui vaheldusrikas on ometi kogu see elu.

Kuid miski asi pole igavene ja kõigil on maailmas ükskord lõpp! Kui jääks tardunud jõmpsikas juba kuude kaupa säääl ülal mägedes oli lamanud, lähenes ühel ilusal päeval kevade ja tema eel tormas vägeva lauluga ta käskjalg, sulatuul. See ronis ka mägedele ja muutis lumekogud pehmeteks ja painduvateks. Need hakkasid pikkamisi alla libisema ning kallak kaljuserv suutis vaevalt veel neid kinni hoida. Meie tilgake aga veenis, et nad sinna küll mitte kauaks enam ripnema ei jää ja et vähemastki mõjust jätkub neid kõiki alla sügavusse paisata. See oli väga ohtlik seisukord, kuid meie jõmpsikas ei võinud selle kõrvaldamiseks kõige-vähemastki teha, sest ta oli lumekogus lihtsalt vangistatud.

All orus asus väike küla ilusate, puhtate Tirooli majakestega ja neis elasid hääsüdamlikud ausad inimesed. Vahete-vahel, kui kevadetuul hästi üleemeelikult tänavatel villistas, võtsid talumehed plibu suust, vahtisid kaaludes üles mäeservade poole ja arvasid: „Noh, nüüd peab õige tähelepanelik olema. On kätte jõudnud aeg, mil lumeveered langevad orgu!“

Ühel ilusal päeval, päälle seda, kui oli

sadanud värsket lund, ja õhk oli vaikne ja soe, tõmbas Salutaguse Andres oma pikad saapad jalga ja hakkas oma mäeasjal asuva karjasehurtsiku poole kõmpima. Juba oli ta päralt jõudmas, kui äkki ülal mäeserval kuuldus imelik kohin, ning enne kui Andres jõudis arusaamisele, mis see tähendab, müri-ses hiiglasuur valge kogu ta poole: **L u m e - v e e r e** ehk **J a v l i i n**! Oleks Andres just selle ees asunud, siis poleks taast midagi enam järele jäänud, nüüd seisib ta aga õnneks vähe kõrval. Vägevad lumekogud paiskasid hää mehikese pikali, käänasid ta seitsmed korrad iseenda ümber, nõnda et ta käed ja jalad nagu tuuleveski tilvad õhus ringi pöörlesid, ning siis asus ta äkki keset orgu vuhisevat lumekuuli nagu pekitükk kartullipudrus. Nii veeris ta siis kiiremini kui üles olj kõmpinud keset pehmet lumekogu jälle alla oma kodukülla. Lumekera lendas käri-nal vastu üht heinaküüni, mis varises kokku, ja ehmunud külaelanikud, kes oma majadest välja jooksid, nägid, kuidas vaene Salutaguse peremees pehmest kirstust, mis teda ainult mõned minutid oma rüpes oli hoidnud, välja puges ja longates ning vandudes lumekuulis oma plipu otsis.

(Järgneb.)

Pärast tuisku.

SURIJA LAPS.

Valdemar Bonsels.

Kõrgete vahtrapuude keskel, mitte liig kaugel metsaluhast, asus vana talumaja madala suure katuse ja väikeste akendega. Säält vilkus süda-ööl ühest aknast punane lambihelik ja Uku, öökull, kes imetillukest punast tulukest kauguses nägi, võttis kätte ja lendas üle põldude sinna.

Tuluke tõmbas teda oma poole ja täitis teda ühtlasi salavilhaga. Oli juba kord tema arvamine, et öösel pime peab olema, ainult kuu või tähtede valgus oli ta meele pärast. Et aga inimeste elamutes mõnikord need vagusad punased tuled loitma löid, mis oma helki puude lehtedele heitsid või kaugele maale paistsid kui punased teed, mis läbi õhu viisid — ajas Uku vere meelepahast keema. Aga siiski ei suutnud ta end ära pöörda ja iseäranis, kui öö edasi ja edasi venis ja sarnane tulekuma kustuda ei tahtnud, võtsid rahutus ja uudishimu ülevõimu ja ta pidi tänna lendama, peaaegu vastu oma tahtmist, et tuld näha.

Nii jõudis ta ka sel ööl vahtrapuudele üsna valgustatud akende lähedusse ja huikas kõvasti ja kaeblikult, ja veel kord ja jälle, nii et kõik loomad, kes öösiti e'avad, ehmunult kuulatasid ja tumedal silmil õhe

vahitsid. Sest magavate puude pimeduses ja öökulli kisas oli midagi kirjeldamatu kurba, ja ühtlasi kõlasta huikamine tigidalt ja vihaselt. Ta ehitatab olevuste mõtted lendu ja ajab nad läbi öö, teeb nukraks hinge ja jätab ara meeliskluse meeltesse.

Aga Uku ei teadnud sest midagi, ta vaid tõepoolest vihastas tule üle ja katsus jälle ja jälle oma lühidate, kaeblikkude huikamistega selgeks teha, et öö rahu ja ta oma rahu punase kuma läbi eksitati; ta ei vaadanud ka maja kambriisse ja ei teadnud, mis sees siindis ja mispärast veel ikka küünal põles, ehkki süda-öö möödus oli.

Toas lamas oma voodis surija laps. See oli väike poiss tumedate juuste ja mitte just ilusa näoga, ta juuksed olid karedad ja niisked higist ja ta nägu kahvatanud. Samuti kahvatanud olid ka käed, mis silmapaistva rahutusega vaibal kobasid, kui haaraksid nad nägematuid mänguasju. Poiss polnud oma mänguseltsilistest lugupeetud, sest ta ei sobinud nende hulka — ta oli kinnine ning sõnaväene. Ta ema istus ta voodi ääres ja vaatas silmi pöörmata ta pääle. Ema ei taha teada, kas ta laps on ilus või inetu, ta armastab teda nii, kuts

ta talle antud ja küsib vaid seejärel, kas ta rõõmus või kurb on, kas ta käsi hästi käib või kas ta kannatab, mitte aga ta väärtuse järele; sest kõik, mida ema armastab, on ta silmis samapalju väärt kui ta armastus ja midagi pole maailmas, mis väärtuslikum oleks ema armastusest. Ja nii oli naise, kes oma poja voodi ääres istus, ainuke mure sel ööl, kas ta laps terveks saab või kas ta surema peab.

Sääl kuulis ta öökulli akna all puu otsas huikavat ja kole hirm valdas ta, nii et ta kogu kehast värisedes üles sööstis ja käed oma piinatud südamele surus, mis hirmu pärast rinnus seisma jäi. Vaene naine ei aimanud, et Uku väljas ainult küünlatule päälle kisendas, vaid ta uskus, mis inimesed talle jutustanud olid, et haige inimene surema peab, kui öökull öösiti ta akna all huikab. See on ebauskliku rahva jutt, millesse aga paljud usuvad. Ta on sest tekkinud, et öösiti haigete juures harilikult tuli põleb, mis öölinnud juure meelitab. Kuid öökullidel pole mingit tegu surmakuulutamisega. Kui rõhutatud ema oma hädas teadnud oleks, mispärast Uku vahtrapuudel huikas, siis oleks ta hirm vähem olnud; nüüd aga värises ta valust ja hirmust, sest ta uskus — öökull kuulutab talle ta lapse surma.

Natukese aja pärast oli Uku enam ja enam tulekumaga harjunud, see ei pimestanud teda enam, ja ta rahunes veidi. Et aknad avatud olid, märkas ta nüüd ema oma surija lapse voodi ääres, ükski öösel suures, pimedas majas. Ukule selgus, et sääl on surm vahiti pidamas, ta vaikis äkki ja vaatas hirmunult alla. Ta nägi, et laps palavikus siia-sinna viskles, ja kui lapse seisukord ikka tõsisemaks ja tõsisemaks läks, hakkas abitu ema valjusti kaebama ja Jumala poole hüüdma, et Jumal armu heidaks; sest tal oli vaid see ainuke poeg ja ei muud kedagi maailmas.

Siis laotas Uku oma tummad tiivad ja lendas metsaluhale ning äratas Haldja.

„Haldjas,“ ütles ta, „väike inimene sureb, kas sa ei või ema aidata?“

Haldjas vaatas kurvalt üles ja raputas peäd.

„Mul pole võimu surma üle ja ma ei tohi inimestega kõnelda,“ ütles ta. „Kui laps surema peab, siis on see Jumala tahtmine.“

Uku vaikis. Talle oli tõesti südamesse läinud ema valu ja ta valjusti kaebamine. Ta mäletas aega, kus ta veel ise oma poegade pärast hirmus ja armastusvalus oli olnud, ja ta mõistis ema hingepiina. Seepärast küsis ta nüüd veel kord:

„Kas sa ei tea ühtki abi, Haldjas? Sa oled ju nii paljuid aidanud, et meie sageli näis, kui teeksid sa armastuse imet. Aita väikest inimest! Ta viskleb oma asemel siia-sinna ja suremine on talle raske, ning mulle näis, kui sureks ema ta eest saja-kordselt.“

„Kui ma lapselle oma elu võiksin anda, siis teeksin seda, kuid ma ei saa,“ tõendas Haldjas.

„Siis tröösti ema!“ hüüdis Uku, „sa oled armuline ja su sõnad valguvad sageli südamesse kui laul.“

Haldjas vahtis kaua tummalt oma ette ja ta kurbus kasvas. Viimaks ütles ta tõsiselt:

„Ema ei või ükski oma poja kaotamises trööstida, Uku. Pigem on võimalik maailma pattudest päästa kui ema valudest oma poja pärast. Noormees võib unustada tüdrukku, keda ta armastanud, öde võib armastusest venna vastu loobuda ja isegi sõber pidavat sõbra kaotusest üle saama, aga ema valu oma poja pärast ei kustuta keegi. Nii on see määratud inimestele.“

„Siis lenda täna sinna, saadetud valgusest, Haldjas, ja katsu ema südant kergendada. Päästa ta valust, mõtle, ka sina igatsed unustuse järele.“

Sääl laotas Haldjas oma tiivad ja

lendas ära, ja Uku hingas sügavasti ja mõtles: Nüüd saab kõik jälle hääks.

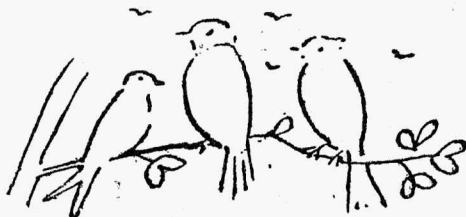
Kui Haldjas öises maastikus maha jäetud tallu jõudis, oli laps surnud. Haldjas lendas tuppa ja ligines voodile, mille üle ema enese valus oli heitnud. Naine kattis oma lapse külmenevat keha oma ihuga ja surus oma nägu surnud poisi kustunud silmade vastu. Vaikne öö võttis ta kaebuse vastu; väikeses vaeses ruumis, milles ta elas, lõkendas kustuva küünla valgus valgetel seintel. Vahetevahel tõstis ema oma piinatud näo, mis valust oli moonutatud, ja vaatas välja õhe tühji silmi, mida ükski pisar ei jahutanud. Kunagi polnud Haldjas ühe maapääle olevuse silmis niipalju lootusetust ja kaebust näinud, teda valdas värin ja ta hakkas nuuksuma.

Sääl näis, kui kuulataks ema ta nuuksumise kostes. Krambitaoline

raputus läbistas kogu ta keha ja kuna ta tardunud silmi seda tasast nuuksumist kuulatas, mis kaugelt näis tulevat, purskasid pisarad kui vanas mälestuses ta valukuumadest silmist, hekkis kui öösine kaste ja veeris alla, ja ütlemata hää kergendustunne täitis ta põlevat koormatud rinda. Ta kaebe ja valu väikis, ta vajus enesesse (ja nuttis. Näis kui oleks emake Maa ise oma armuanniga ta südamesse tee leidnud.

Haldjas imetles ning mõtles ja mõtles. Nii oli siis Ukul õigus. Aga Haldjas ei aimanud, millise hääteo ta õieti teinud; talle näis vaid, kui oleks mingi ime läbi ema valud väljapääsu leidnud — tee taevasse.

„Ma ei või aidata,“ mõtles Haldjas kurvalt, ning sest et ta lilledehaldjas oli ja mitte surelik inimene, siis ei teadnud ta, et ta ainuma tröösti oli toonud, mis inimesi nende suurimais valudes lohutab.

Punased haaboksad.

Pedro Krusten.

Tasa värises tuhkhallil õhtul
madal, punane nõmmhaab.
Seenekorviga eit sinna juhtus,
„Mõne marga sellegi eest saab,“
mõtles, oksi murdis, kaenla heitis,
ruttas sinna, kun mustas hütt.
Magas. Varakult siniuttu sõitis,
vankril haaboksad, võipütt.
Koidud valendasid, tuulte värin,
musti metsi, looklev tee.
Äkki rataste kärme kärin,
linna tulede kustuv kee.
Kära, kõrvitsad, õunad, kalad...
Ootas eit, peon oksi vihk.
Silmad ahned, kitsid, salad...
Keegi, vaaten tume ihk.

Pillas raha, tõstis punased lehed,
varjun kübara noor, õrn.
Kuju tullen koitsid põski lehed.
„Peidab sügist mu keha urn,“
mõtles peegli een. Istus kaua,
pilgun kurbus, põsen tiisikus.
Kannun punetasid aknalaul
haaboksad aknasuun...
vana akna, surijad kust viimast
korda pimenevat linna näind,
kust kaudu nad lahkund piinast,
varem kedagi ootaman käind... —
Taha torne, must kun kaugus
vaatas punane nõmmhaab.
Kordnik tänaval kahtlust haudus:
„Sääl vist pörandaaluste staap...“

JÕULUVANA TULEKUL.

Lastenäidend. Jaak Vares.

Tegelased:

Linda.

Linda ja Salme. Ühesuurused ja väga hääd tütarlapsed. Käivad koolis ja õpivad hästi, nagu niisugused lapsed ikka teevad.

Jussi ja Jassi. Kaks väikest, aga ettevõtlikku meest. Inimesed arvavad, et nad pahad on, aga nad ei saa poistest ise aru. Poisid tahavad igal juhtumisel midagi tublit tööd teha.

Linda ema on nagu kõik hääde laste emad.

Jussi ja Jassi ema on poiste pärast mures. Ta on vaesem ja sellepärast on Jussil ja Jassilgi elu kitsas. Aga poisid on talle armsamad kui silmaterad.

Maie on teenija Linda kodus. Ebasklik ja väga kartlik. Näeb selge päeva ajal tonte.

Jõuluvana on pika valge habemega.

Muu rahvas on niisugune nagu juhtub.

Kes siis seda ette teab, missugustena ja missugused külalised tulevad.

*

Väikese Linda tuba. Keset tuba on laud Linda raamatutega. Pahemat kätt on uks ja paremat kätt seinas on aknad. Tagaseinas ukse lähedal on tuppa sisseulatav ahju esikäik. Keskseinas on kapp. Eesriie tõuseb.

(Istub laua taga ja paneb raamatu kinni.) Loe kui palju loed, aga õhtu ei jõua juba siiski. (Vaatab läbi akna välja.) Päike on nagu natukene madalamale vajunud, aga on vist mõne taeva prao kohale seisma jäänud ja vahib, kuis Jõuluvana meile külla tulemiseks valmistab. Küll see võib huvitav olla! Minagi nägin päeval poe aknal ilusat Jõuluvana ja vahtisin tüki aega. Ei tea, kas meile ka nii kena Jõuluvana tuleb? Kõik räägivad, et Jõuluvana täna tuleb ja ma ootan teda, aga päike ei vajugi veel looja.

Aga Jõuluvana toob muidugi kingitusi ka. Mineval aastal tõi ta ja tänavu toob veel rohkem, sest tänavu olin ma palju parem laps kui mineval aastal. Ja kui ma tuleval aastal veel parem olen, siis toob Jõuluvana mulle terve toa täie kingitusi, nii et ma neist osa ka Jussile ja Jassile kinkida võin. Neile ei too Jõuluvana kunagi midagi, sest nad on pahad poisid. (Mõtleb.) Aga kui Jõuluvana neile ei tule, siis kutsun nad täna õhtuks siia ja siis ei jäta Jõuluvana neidki ilma. (Mõtleb.) Aga igav on. Tuleks Salme mu juure rutem külla. (Uksele koputatakse, sisse astub Salme.)

Salme.

Tere, Lindakene, tulin su poole külla.

Linda.

Tere, kas Jõuluvana nägid ka väljas. Täna ta ju tuleb ja toob meile kingitusi.

Salme.

Ei näinud. On ju valge veel ja ei näe, kas taeva uks on lahti või kinni. Öösel näeks küll, kui pilvi ette ei tuleks. Aga mul on sulle, Lindakene, ka uudiseid rääkida. Tead, naabri Jussi ja Jassi said täna peksa. Tead, mis nad tegid? Rakendasid Muri ja kassi kahekesi oma ema voki ette ja lasid siis lumel jooksu. Vokk oli seotud kõvasti Muri saba külge ja Muri jooksis kisendades üle aia, vedades vokki ja kassi taga. Vokk läks hoopis katki ja ratas kadus ära. Küll nende ema oli vihane. Jussi ja Jassi peitsid enese voodi alla. Ema otsis nad säält üles, aga nad jooksid siis ahju taha. Ema kiskus nad säält jalgupidi välja ja peksis siis ja ei lubanud neile mitte Jõuluvana tulla lasta.

Linda.

Oi, siis on Jussil ja Jassil küll halvasti. Mul on kahju neist.

Salme.

Aga ma kuulsin veel, kui nende ema ütles, et vaadake, kuis Linda on hää laps ja ei tee kurja. Et Linda poole tuleb ka Jõuluvana, aga nende poole ei tule. Aga siis kuulsin veel, mis Jussi ja Jassi pärast rääkisid. Nad olid sinu pääle pahased sellepärast, et nende ema sind kiidab ja sellepärast lubasid nad tulla ja teha sulle vingerpussi.

Linda.

Või mulle vingerpussi!

Salme.

Jah, lubasid sulle teha päris suurt vingerpussi. Nad pidasid hulga aega nõu, kui nutmine järele jäi ja pärast saidki rõõmsaks. Aga mina nagu kuulsin, nii tuln sulle kohe ütlema.

Linda.

Aga, Salme, läheme ja kutsume nad meile jõulupuule, siis nad ei ole enam kurjad.

Salme.

Läheme jah. Aga, Linda, kas sul on kõik jõululaulud selged. Tead seda laulu „Oh kuusepuu, oh kuusepuu“.

Linda.

Tean küll, aga laulame parem seda teist uut jõululaulu, mille onu Mart Saar on loo-

nud. Neid jõululaule ei tea veel keegi, aga meie laulame neid täna õhtul.

Salme.

Tean küll. Laulame seda. Aga Jõuluvanale peab väga ilusti laulma, sest taevast laulavad talle inglid. Aga katsume meie ka ilusti laulda. (Laulavad.)

Metsas kasvas väikene

kuuseke,

Talle paistis päikene

hellaste.

Oksal istus linnuke,

laulis ta,

Tsipake ja tilluke

oli ta.

Hüppas mööda hirveke

hange pääl,

Taat, kel peos kirveke,

tuli säääl.

Kuuse hääle lapsele

koju viis,

Ja lind teisele oksale

lendas siis.

Salme.

Küll on ilus laul. Seda laulamegi õhtul Jõuluvanale. Küll ta siis rõõmustab.

Linda.

Ei, Jõuluvanale laulame ühe teise laulu. Onu Mart Saar on neid meile õige palju loonud. Aga läheme ja õpetame neid laule ka Jussile ja Jassile.

Salme.

Läheme jah, õpetame neile kah. (Lähevad ära.) Natuke aega on näitelava tühi. Siis avaneb uks ja Jussi pistab oma kähara pää sisse. Nähes, et tuba on tühi, astub ta sisse ja viipab käega Jassile, kes kohe järele tuleb. Mõõdavad silmadega tuba ja tõmbavad näo ühtemoodi naerule.

Jussi.

Näe imet, või siin siis see hää laps elab, kes istub alati meie ema keele pääl. Einoh, kohe näha, et meie ema kade võib olla. Mis niisuguses toas inimesele viga hää olla. Aga kui meie ema meid ei taha, siis võtku see Linda omale ja meie sinuga, Jassi, tuleme siia elama, mis? Aga arvan, et Linda ühte päevagi meie emaga läbi ei saa. Nii kurja ema, kui meie oma, pole maa-päälgi teist. Meie peame tema käest peksa

saama päevast päeva, aastast aastasse ja maailma lõpuni. Meie elu ei ole hää ja saatus nõõgib meid. Isa võib hobuse rakedada ree ette, aga meie ei tohi Muri vokiگی ette rakedada. No andku meile siis hobune! Ja ega Murile meie liiga ei oleks teinud, kassi panime ju Murile abiks ja sõit oleks hästi lõppenud, kui ema ei oleks kõike nurja ajanud. Kõik meie ettevõtted ajab ema nurja. Ja sõitmisest ei tea ema ka midagi. Kui sõidetakse, siis lüüakse hobusele piitsaga, aga mitte sõitjale. Ema aga peksis meid, nagu oleks meie voki vedanud. Aga kassi ja Murit silitas pärast... Õpi niiviisi veel töötegemist. — Jaa, aga Jõuluvana ei lubanud ta meile sisse lasta. Aga noh, ajame läbi. Jassi, kas tead, kui suureks kasvame, siis kutsume omale iga päev Jõuluvana.

Jassi.

Mina Jõuluvana ei tahagi, ma tahaksin hobusega sõita.

Jussi.

Ära tahagi, ema nii kui nii ei lase. Vaatame parem, mis see Linda siin on teinud. (Asub laua juure, seljaga Jassi poole.) Näe, raamatut on lugenud. No kui ta nüüd kõik raamatud läbi loeb, mis ta siis suureks saades mõtleb teha?

Jassi.

Aga, Jussi, sa saad täna veel peksa ja mina ei saa.

Jussi (uhkelt). No seda ei ole!

Jassi. Aga on küll, küll sa näed!

Jussi. Aga kust sa seda tead?

Jassi. Aga ma näen.

Jussi. Mis sa siis näed?

Jassi.

Näe, su kuuevarukal on suur auk sees, nagu toobi põhi, aga mul ei ole. Kui ema seda märkab, siis saad jälle.

Jussi.

(Vaatab varukat ja mõtleb.) Seda vist Muri tõmbas, kui teda voki ette rakedasin. Aga, Jassi, vahetame nüüd kuued ära, siis ma ei saagi peksa.

Jassi.

Ei mina vaheta, sest siis peksab ema mind.

Jussi.

Aga üttele emale, et see sinu kuub ei ole, mis sul seljas on ja ma ütlen jälle, et mul on seljas terve kuub ja ema ei saa kummaligi midagi teha.

Jassi.

Vahetame siis päälegi. (Tahavad vahetama hakata, aga Jassi peatab.)

Jassi.

Jussi, kas sa tead ütelda, mis pärast meie õpetajal kunagi varuka sees auku ei ole.

Jussi.

Ei seda ma küll ei tea. Aga ma arvan, et õpetaja on tark, ostab omale alati kõva riide. Meie ema aga ei oska ise hääd riidet osta ja kui see siis katki käriseb, oleme meie süüdi.

Jassi.

Aga koolipreilil ei ole vahel sugugi käiseid olemaski.

Jussi.

Koolipreili on ka tark ja kui käised katki kuluvad, siis lõikab nad hoopis otsast ära.

Jassi.

Aga, Jussi, sa lõika ka see auguga varukas otsast ära ja siis ema ei teagi, et ta katki on.

Jussi.

Aga kuhu meie ta siis paneme?

Jassi.

Viime emale ja ütleme, et ta leidsime. Siis saab emal meel hääks ja ehk kutsub ka meile Jõuluvana külla.

Jussi.

See on hää nõu küll, aga sina lõika ka omal üks varukas ära ja siis saab ema jõuluingituseks kaks varukat (tõmbavad mõlemad oma kuubedel ühe varuka maha).

Jussi (riputab varukaid näpu otsas).

Neist saavad ju emale küllaskäimise sukad.

(Ukse taga kuulduvad sammud. Poisid tahavad end ära peita ja vahivad abiotsivalt ringi. Viimaks haarab Jussi Linda voodilt teki ja jooksevad siis mõlemad nurka, tõmmates teki enesele pääle. Sisse astub Maie.)

(Järgneb.)